

INVALIDITĀTES LIETU NACIONĀLĀS PADOMES SĒDES PROTOKOLS

Rīgā

Nr.4

2025.gada 1.oktobris

	Sēdi vada:
R.Uzulnieks	Labklājības ministrs, Invaliditātes lietu nacionālās padomes (turpmāk – ILNP) priekšsēdētājs.
	ILNP locekļi vai to deleģētie pārstāvji:
I.Balodis	Invalidu un viņu draugu apvienība “Apeirons” valdes priekšsēdētājs;
R.Čudars	Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrs;
D.Dobraja	Latvijas Neredzīgo biedrība, Centrālās valdes priekšsēdētāja vietniece;
D.Kļaviņa	Veselības ministrija (turpmāk - VM), parlamentārā sekretāre;
A.Lazarevs	Ekonomikas ministrija, Būvniecības politikas departamenta direktora vietnieks;
V.Miezīte	Latvijas Paralimpiskās komitejas biroja vadītāja-lietvede;
K.Niedre- Lathere	Izglītības un zinātnes ministrija, valsts sekretāra vietniece vispārējās izglītības un valsts valodas politikas jautājumos;
I.Rudzīte	Latvijas Pašvaldību savienība, padomniece veselības un sociālajos jautājumos;
E.Vorslovs	Latvijas Nedzirdīgo savienības valdes priekšsēdētājs – prezidents;
K.Zaļais	Satiksmes ministrija, ministra padomnieks.
	ILNP locekļi, kuri sēdē nepiedalās:
M.Grāvis	Biedrība “Rīgas pilsētas “Rūpju bērns””, valdes priekšsēdētājs;
K.Gorkšs	Latvijas Darba devēju konfederācija, ģenerāldirektors;
I.Leimane – Veldmeijere	Biedrība “Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem “Zelda”” direktore;
K.Melnis	Klimata un enerģētikas ministrs;
L.Romele	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības eksperte izglītības un nodarbinātības jautājumos;
I.Kalvāne	Sabiedrības integrācijas fonda sekretariāta direktore;
	Citi dalībnieki:
Z.Beinare	Labklājības ministrija (turpmāk – LM), Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta vecākā eksperte;
B.Bicēna	Latvijas vājdzirdīgo atbalsta asociācijas Sadzirdi.lv pārstāve;
E.Celmiņa	LM, Valsts sekretāra vietniece;
E.Grāveris	LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta vecākais eksperts;
A.Ilves	Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs, Diskriminācijas novēršanas nodaļas vadītāja;
A.Kalējs	Kultūras ministrijas parlamentārais sekretārs;
A.Lukašenoka	LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktora vietniece;
J.Muižniece	SIA “AC Konsultācijas” pētniece;
J.Rozenbergs	Autotransporta direkcija (turpmāk - ATD), Informācijas tehnoloģiju daļas vadītājs;
S.Rozentāle	LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktora vietniece;

N.Snarskis Biedrība "PINS", vadītājs;
 K.Vībane SIA "AC Konsultācijas" pētījuma vadītāja;
 A.Vule ATD, Projektu vadības daļas vadītāja.
Surdotulks
 A.Ostvalds Latvijas Nedzirdīgo savienības Rehabilitācijas centrs, zīmju valodas tulks.
Protokolē
 L.Ševčuna LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta vecākā eksperte.

Sēdi sāk plkst. 15:00

Darba kārtībā:

Nr.p.k.	Tēma	Ziņotājs/iesaistītie
1.	Progresā ziņojums par personas apliecības (eID kartes) nepieciešamību, lai saņemtu braukšanas maksas atvieglojumus sabiedriskajā transportā	Uldis Rozenbergs ATD, Informācijas tehnoloģiju daļas vadītājs
2.	Par Kultūras ministres Agneses Lāces izteikto vēlmi būt ILNP sastāvā	Reinis Uzulnieks, ILNP priekšsēdētājs
3.	Par Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja veikto izvērtējumu "Taksometra piekļūstamība personām ar invaliditāti un mazu bērnu vecākiem Latvijas valstspilsētās"	Anete Ilves Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs, Diskriminācijas novēršanas nodaļas vadītāja
4.	Informācija par pētījumu "Neformālo aprūpētāju situācijas izpēte Latvijā"	Kristīne Vībane SIA "AC Konsultācijas" Pētījuma vadītāja

R.Uzulnieks informē, ka saskaņā ar ILNP 2025. gada darba plānu¹, bija paredzēts uzklaut Labklājības ministrijas sniegto informāciju par asistenta profesijas standarta izstrādi un ieviešanu, tomēr ierobežotā laika resursa dēļ, kas atvēlēts šai ILNP sēdei, jautājums netiks izskatīts. 2025. gada 24. septembrī ILNP locekļiem informācija par asistenta standartu tika nosūtīta rakstveida procedūrā. Iebildumi vai priekšlikumi netika saņemti.

R. Uzulnieks sniedz informāciju par īstenoto rakstveida procedūru un ILNP locekļu pieņemto lēmumu par SIA "Bērnu klīniskās universitātes slimnīca" iepirkuma tehniskās specifikācijas projekta "Atbalsta sistēmas izveidi bērniem ar smagām saslimšanām un viņu ģimenes locekļiem" saskaņošanu².

¹ Invaliditātes lietu nacionālās padomes darba plāns 2025. <https://www.lm.gov.lv/lv/invaliditates-lietu-nacionala-padome>

² 2025. gada 22. septembra ILNP protokols. <https://www.lm.gov.lv/lv/protokoli-1>

1.jautājums

Progresā ziņojums par personas apliecības (eID kartes) nepieciešamību, lai saņemtu braukšanas maksas atvieglojumus sabiedriskajā transportā

U.Rozenbergs

U.Rozenbergs, A.Lukašenoka, A.Ilves, N.Snarskis, I.Rudzīte, A.Vule, R.Uzulnieks

U.Rozenbergs sniedz aktuālo informāciju par e-ID karšu nepieciešamību, lai identificētos braukšanas maksas atvieglojuma vai atbrīvojuma saņemšanai sabiedriskajā transportā (skatīt 1. pielikumu). Šobrīd tiek plānots, ka jaunā identificēšanās sistēma tiks ieviesta 2026. gada laikā. Lai personas varētu identificēties braukšanas maksas atvieglojuma saņemšanai, personai būs jābūt derīgai e-ID kartei, kura izsniegta sākot ar 2020. gada 28. decembri, jo tajās ir iestrādāta nepieciešamā identifikācijas lietotne. Sākotnēji tiks noteikts arī pārejas periods, kad personas braukšanas maksas atvieglojumu varēs saņemt arī šobrīd spēkā esošajā kārtībā – uzrādot statusa apliecinošu apliecību (invaliditātes apliecība, Goda ģimenes karte u.c.) un personu apliecinošu dokumentu. Personām, kuras izmantos mobilās aplikācijas biļetes iegādei starppilsētu autobusu maršrutos, būs jāuzrāda e-ID karte pie karšu validētāja, lai validētu savu braucienu sabiedriskajā transportā. Turpinās darbs pie pilsētu sabiedrisko transportu biļešu validācijas sistēmas uzlabošanas, lai, piemēram, arī Rīgas Satiksme transportlīdzekļos braucienu varētu validēt ar e-ID karti. Tiek izskatīta arī iespēja, ka identificēšanās sabiedriskajā transportā varētu tikt īstenota izmantojot Digitālo maku.

A.Lukašenoka jautā, vai pirmsskolas vecuma bērniem, kuriem noteikta invaliditāte, arī būs nepieciešams saņemt e-ID karti, lai nodrošinātu, ka šī bērna pavadonis ir tiesīgs saņemt braukšanas maksas atbrīvojumu?

U.Rozenbergs atbild, ka visi pirmsskolas vecuma bērni ir atbrīvoti no braukšanas maksas par sabiedriskā transporta izmantošanu. Savukārt, lai bērna ar invaliditāti pavadonis saņemtu atbrīvojumu no samaksas, bērniem ar invaliditāti būs nepieciešams saņemt e-ID karti. Piebilst, ka tad, kad būs skaidrāks jaunās validācijas ieviešanas laiks, tiks īstenotas arī informatīvās kampaņas sabiedrībai kopumā, kā arī tiks noteikts pārejas periods jaunās sistēmas ieviešanai.

A.Ilves jautā, vai ATD ir plānojis arī veikt kādas darbības saistībā ar braukšanas maksas atvieglojuma vai atbrīvojuma saņemšanu tām personām, kuras Latvijā ieceļos no citām Eiropas Savienības valstīm, sasaistē ar Eiropas parlamenta un Padomes direktīvu par Eiropas invaliditātes karti un Eiropas stāvvietu karti personām ar invaliditāti (2024/2841).

U.Rozenbergs atbild, ka šobrīd vēl tiek izskatīti iespējamie risinājumi, lai personas no citām ES valstīm varētu validēt savu braucienu un saņemt braukšanas maksas atvieglojumu vai atbrīvojumu izmantojot sabiedrisko transportu Latvijā. Kā viens no variantiem - tiek izskatīta iespēja izmantot QR kodu. Diskusijas par iespējamo risinājumu tupinās Satiksmes ministrijas organizētajā Mobilitātes piekļūstamības darba grupā.

N.Snarskis norāda, ka personas ar garīga rakstura traucējumiem (GRT) biežāk pazaudē savus personu vai statusa apliecinošos dokumentus un jautā vai ir domāts par alternatīvu risinājumu braukšanas maksas atbrīvojuma saņemšanai sabiedriskajā transportā validācijai?

U.Rozenbergs atbild, ka ir domāts arī par personām ar GRT un alternatīviem risinājumiem, piemēram, personai iekāpjot sabiedriskajā transportā un, ja nav iespēja uzrādīt e-ID karti, lai validētos braucienam, persona nosauktu e-ID kartes pēdējos četrus ciparus. Diskusijas par iespējamajiem alternatīviem risinājumiem turpinās.

I.Rudzīte jautā, vai valstspilsētu pašvaldībās būs nepieciešami ieguldījumi, lai nodrošinātu sabiedriskā transporta braukšanas atvieglojuma vai maksas atbrīvojuma validāciju iekšpilsētas sabiedriskajos transportos? Vai tiek paredzēts, ka attiecīgie risinājumi tiks segti no pašu pašvaldību budžeta vai arī ir paredzētas kādas atbalsta programmas, ES fondu līdzekļu piesaiste?

U.Rozenbergs atbild, ka pašvaldībām pašām būtu jāsedz šie izdevumi, tomēr ir zināms, ka pašvaldības par šo jautājumu jau ir vērsušās VARAM, kurš izskatīs iespējas piesaistīt ES fondu finansējumu atbalsta pašvaldībām nodrošināšanai.

A.Vule piebilst, ka pašvaldības ir uzrunātas ar aicinājumu pieslēgties Atvieglojumu vienotās informācijas sistēmai (AVIS), lai veicinātu pāreju uz jauno sistēmu, tomēr interese neesot liela. Tiek plānots atkārtoti uzrunāt pašvaldības, lai veicinātu izpratni un iesaisti.

U.Rozenbergs piebilst, ka kā pagaidu risinājums pilsētās varētu būt turpināt izmantot pašvaldību izsniegtās pilsētnieku kartes, kas ļautu identificēties braukšanai sabiedriskajā transportā, tomēr risinājums nebūtu lietojams starppilsētu reģionālajā transportā. Arī Digitālā maka ieviešana varētu būt kā kopējais risinājums.

R.Uzulnieks piebilst, ka šis jautājums joprojām ir atvērts, darbs pie ieviešanas turpinās un jautājums tiks atkārtoti skatīts, kad būs skaidrs par reālajiem ieviešanas datumiem.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

2.jautājums

Par Kultūras ministres Agneses Lāces izteikto vēlmi būt ILNP sastāvā

R.Uzulnieks

R.Uzulnieks, A.Kalējs

R.Uzulnieks informē, ka ir saņēmis kultūras ministres Agneses Lāces aicinājuma vēstuli, kurā ministre ir izteikusi vēlmi būt ILNP sastāvā. Lai pieņemtu lēmumu par kultūras ministres pievienošanu ILNP sastāvam nepieciešams ILNP locekļu balsojums. Pirms balsojuma dod vārdu kultūras ministres parlamentārajam sekretāram Aleksandram Kalējam, kurš ministri, viņas prombūtnes laikā, pārstāv sēdē.

A.Kalējs norāda, ka ILNP ir svarīgs starpinstitutionāls formāts, lai veicinātu sabiedrības saliedētību, iekļaujošu sabiedrību, vienlīdzīgas darba tirgus iespēju, dzīves kvalitātes u.c. būtisku jautājumu attīstību visiem iedzīvotājiem. Piebilst, ka kultūras ministres dalība ILNP ir būtiska, lai vēl plašāk veicinātu starpinstitutionālu sadarbību un veicinātu arī kultūras nozares piekļūstamību ikvienam. Aicina izteikt atbalstu kultūras ministres pievienošanai ILNP.

R.Uzulnieks lūdz ILNP locekļus balsot par kultūras ministres iekļaušanu ILNP sastāvā. Informē, ka, lai kultūras ministre tiktu oficiāli pieņemta ILNP sastāvā, tiks veikti grozījumi 2023. gada 5. decembra Ministru kabineta noteikumos Nr. 699 "Invaliditātes

lietu nacionālās padomes nolikums” (turpmāk – grozījumu projekts). Aicina ILNP locekļus sniegt arī citus priekšlikumus grozījumu projektā, ja tādi ir.

Nolemj: Atbalstīt Invaliditātes lietu nacionālās padomes sastāvā iekļaut kultūras ministru. Veikt nepieciešamos grozījumus Ministru kabineta 2023. gada 5. decembra noteikumos Nr. 699 "Invaliditātes lietu nacionālās padomes nolikums".

3.jautājums

Par Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja veikto izvērtējumu “Taksometra piekļūstamība personām ar invaliditāti un mazu bērnu vecākiem Latvijas valstspilsētās”

A.Ilves

R.Uzulnieks, A.Ilves, K.Zaļais

A.Ilves sniedz prezentāciju par veikto izvērtējumu (skatīt 2. pielikumu). Izvērtējuma ietvaros tika veiktas intervijas ar personām ar dažāda veida invaliditāti un ierobežojumiem, kā arī ar vecākiem, kuriem ir mazi bērni, kuri dzīvo Rīgā vai citās Latvijas valstspilsētās. Tāpat tika veiktas intervijas ar vairākiem taksometra pakalpojuma sniedzējiem.

Izvērtējuma sākotnējā fāzē, lai noskaidrotu, kāda ir taksometru piekļūstamība Latvijā, tika vērtēta kopējā taksometru pakalpojuma sniedzēju pieejamība visā Latvijā. Tika secināts, ka nav pilnvērtīga informācija par reālo pakalpojuma sniedzēju skaitu, proti, cik automašīnu katram uzņēmumam patiesībā ir, cik daudz automašīnas ikdienā apkalpo pasažierus. Tāpat tika identificēts, ka pietrūkst informācija, ir grūtības identificēt un iegūt kontaktinformāciju par pakalpojuma sniedzējiem, ja tiem, piemēram, nav izveidota atsevišķa mobilā aplikācija.

Saistībā ar taksometra pieteikšanu un rezervēšanu personas ar redzes, dzirdes vai uztveres traucējumiem norādīja, ka būtu nepieciešams nodrošināt iespēju taksometru pieteikt arī rakstiskā veidā, ar īsziņu starpniecību. Savukārt vecāki ar maziem bērniem norādīja, ka pakalpojuma pieteikšana ar mobilās aplikācijas starpniecību ir labāks risinājums viņu situācijā, tomēr vēlētos, lai, ja rodas kādas problēmsituācijas, viņi varētu pa tiešo sazināties ar pakalpojuma sniedzēja atbalsta personu, nevis komunicēt ar mākslīgā intelekta sistēmu.

Jautājumā par taksometru piekļūstamību dažādām mērķa grupām tika identificēts, ka:

- trūkst informācija par taksometra piekļūstamību, piemēram, personām ar kustību traucējumiem. Ja šāda informācija ir norādīta, ir situācijas, kad tas tiek identificēts, kā augstākas kvalitātes pakalpojums, par kuru var nākties maksāt vairāk. Papildus būtu nepieciešama plašāka informācija par pieteiktā taksometra izmēru, lai nerastos situācija, kad personu auto var iesēdināt, bet nav vieta, lai novietotu riteņkrēslu, jo attiecīgā automašīna ir pārāk maza;
- trūkst informācija par taksometriem, kuros var pārvietoties, piemēram, ar atbalsta dzīvniekiem, servisa suņiem;
- trūkst informācija par taksometriem, kuros ir bērnu sēdekļi. Ja šāda informācija ir norādīta, ir situācijas, kad tas tiek identificēts, kā augstākas kvalitātes pakalpojums, par kuru var nākties maksāt vairāk. Tajā pat laikā nav

skaidri saprotams, kas ir tie kritēriji, kas nosaka augstākas kvalitātes pakalpojumu;

- izplatīta problēma ar taksometra vadītājiem, kas nerunā valsts valodā, kas cilvēkos var izraisīt nedrošības sajūtu pakalpojuma saņemšanas laikā;
- taksometra vadītāji mēdz pārkāpt ceļu satiksmes noteikumus, kur vecākiem ar maziem bērniem tas šķiet nepieļaujami;
- taksometru vadītājiem jāstiprina zināšanas par komunikāciju un atbilstošu attieksmi par personām ar dažādām vajadzībām;
- nav pieejami taksometri, kas nodrošinātu gulošu personu pārvietošanu.

Kopumā, lai veicinātu taksometru pakalpojumu pieejamību, pakalpojumu sniedzējiem būtu jāsaņem ar plašākas informācijas nodrošināšanu, sākot ar vienkāršu informācijas par pakalpojuma esamību izvietojumu būtiskās vietās – autoostās, dzelzceļa stacijās u.c., kā arī sniegt informāciju par dažādiem pakalpojuma sniedzēja pieejamajiem pakalpojumiem – vai ir pieejami bērnu sēdekļi, vai var pārvietoties kopā ar atbalsta dzīvniekiem, informēt par automašīnas izmēriem u.c., lai veicinātu informācijas un pakalpojumu pieejamību ikvienam.

R.Uzulnieks jautā, kādas tālākās darbības ir paredzētas saistībā ar izvērtējumā iegūto informāciju?

A.Ilves atbild, ka izvērtējuma rezultāti ir prezentēti arī Satiksmes ministrijas Mobilitātes piekļūstamības darba grupā, kas izveidota, lai veicinātu sabiedriskā transporta un transporta piekļūstamību personām ar invaliditāti, kuri turpinās strādāt, lai veicinātu arī taksometru pakalpojumu piekļūstamību gan personām ar invaliditāti, gan sabiedrībai kopumā.

K.Zaļais piebilst, ka darba grupas ietvaros tiek izskatīti dažādi risinājumi, lai nodrošinātu pakalpojumu pieejamību, piemēram, prasības iekļaujot likumā vai normatīvajos aktos. Pakalpojumu pieejamība ir būtisks jautājums, pie kura ir jāturpina strādāt.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

4.jautājums

Informācija par pētījumu “Neformālo aprūpētāju situācijas izpēte Latvijā”

K.Vībane

K.Vībane sniedz prezentāciju par veikto pētījumu (skatīt 3. pielikumu). Pētījuma mērķis ir identificēt neformālo aprūpētāju situāciju Latvijā, identificējot mērķa grupas raksturīgās problēmas un vajadzības, un balstoties uz iegūtajiem datiem izstrādāt priekšlikumus problēmu un vajadzību risināšanai.

Pētījuma ietvaros, līdz šim ir noskaidrots, ka –

- Aptuveni 17,2% Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18-74 gadiem nodrošina neformālo aprūpi saviem tuviniekiem, radiem, draugiem, kaimiņiem u.c..
- Nedaudz biežāk neformālo aprūpi nodrošina sievietes, kā vīrieši. Biežāk neformālo aprūpi sniedz personas vecumā no 45-64 gadiem.

- Biežāk neformālā aprūpe Latvijā notiek ģimenes ietvaros, aprūpe tiek sniegta saviem tuviniekiem, māsasaimniecības locekļiem.
- Biežākie atbalsta veidi ir ēdiena sagatavošanā, pavadīšanā ārpus dzīvesvietas, emocionāls atbalsts, māsasaimniecības pienākumu nodrošināšana, kā arī atbalsts pakalpojumu (ārsta pieraksts, komunālo maksājumu apmaksa u.c.) nodrošināšanā.
- Vairāk kā ¼ daļa no neformālajiem aprūpētājiem aprūpi nodrošina 20 un vairāk stundas nedēļā, bet 13% neformālo aprūpi nodrošina 60+ stundas nedēļā, savukārt 43% neformālo aprūpētāju aprūpi nodrošina vieni paši, norādot uz augstu aprūpes slodzi.
- Kā izaicinājums neformālajiem aprūpētājiem aprūpes sākumposmā ir ierobežotas zināšanas un prasmes par aprūpes nodrošināšanu.
- Atbalsta pieejamība neformālajiem aprūpētājiem starp pašvaldībām ir ļoti atšķirīga, kā arī daļa no personām ir saskārušās ar formālu vai neieinteresētu attieksmi no sociālo dienestu puses.
- Neformālajiem aprūpētājiem ir augstāks risks emocionālajai izdegšanai, kas saistīts ar aprūpes slogu, grūtībām apvienot to ar darbu un parūpēties par savām vajadzībām.

Pētījuma ietvaros, balstoties uz iegūtajiem datiem, pētnieki ir izvirzījuši vairākas rekomendācijas neformālo aprūpētāju situācijas uzlabošanai, piemēram -

- Būtu nepieciešams juridiski definēt neformālo aprūpētāju statusu, lai varētu attīstīt un nodrošināt mērķētus atbalsta pasākumus tieši viņiem.
- Būtu nepieciešams paredzēt finansiālo atbalstu neformālajiem aprūpētājiem, piemēram, veicot sociālās iemaksas neformālajiem aprūpētājiem, iekļaut aprūpes izdevumus attaisnotajos izdevumos (nodokļu atvieglojumu veidā) u.c..
- Būtu jāveicina nodarbinātības elastība, piemēram, nepilna darba slodze vai apmaksāts neformālo aprūpētāju atvaļinājums.
- Jāstiprina integrētu veselības un sociālo pakalpojumu nodrošināšana un starpinstitucionālā sadarbība, lai atvieglotu neformālo aprūpētāju slodzi.
- Jāpaplašina atbalsta pakalpojumi, izglītojošie pasākumi par aprūpes pakalpojumiem un pieejamām iespējām u.c..

Plašāk par pētījumu, līdz šim identificēto, kā arī izstrādātajām rekomendācijām skatīt 3.pielikumā.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

Pielikumi:

1. Pielikums – Progresā ziņojums par e-ID kartes nepieciešamību braukšanas maksas atvieglojumu saņemšanai.
2. Pielikums – Taksometra piekļūstamība personām ar invaliditāti un mazu bērnu vecākiem Latvijas valstspilsētās.
3. Pielikums – Pētījums par neformālo aprūpētāju situāciju Latvijā.

Sēdi beidz plkst.: 13:20

Labklājības ministrs, Invaliditātes lietu nacionālās padomes priekšsēdētājs	R.Uzulnieks
---	-------------

L.Ševčuna
Liva.Sevcuna@lm.gov.lv